

LBRIS

We know
books

SIMONA-GRAZIA DIMA

INELUL CĂRȚILOR

COMENTARIU CRITIC

LIMES
2021

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE.....	5
Să apropii, insolitând	9
Setea de <i>suprafiresc</i> (Ion Şiugariu)	11
Pelerinul neliniştit (Aurel-Dragoş Munteanu)	15
Târziul Ioan Flora.....	20
Seninul rugăciunii (Ioan Pinteia).....	24
Descindere la izvoare (Magda Cârnecki).....	28
Postmodernism spiritualizat (Dumitru Chioaru)	32
Asimetria răspunsului.....	37
Familie şi naţiune (Henri Stahl).....	39
O „cronică” imparţială (Ştefan Ehling).....	49
Istorisiri ale tranziţiei (Adrian Ţion).....	53
Coborâre spre infern (Emil Mladin).....	60
Vidul răsfrânt de oglinzi (Viorica Răduţă).....	64
Meditând la tristeţea istoriei (Bogdan Teodorescu)	68
Pe firul spaţiului şi al timpului	71
Eliberarea de trecut (Raisa Boiangiu)	73
Călătoriile unui european (Radu Ciobanu).....	80
Treptele vocaţiei (Ovidiu Dunăreanu)	84
Drumul devenit poem (Mircea Petean)	88
Edificii ale memoriei.....	95
Pe urmele unei fertile convieţuirii (Georgeta Filitti)	97
Un construct cultural şi punerea sa în operă (Corneliu Lupeş)	104
Schite ale toposului bănăţean (Viorel Marineasa)	109
Imaginarul străzii (Daniel Vighi)	112

Desprinse de matriță, cuvintele	119
Mircea Ivănescu: măștile poeziei (Gabriel Liiceanu).....	121
Irina Petraș sau modul renascentist de a fi (Alexandru Deșliu)	125
Fascinația valorii (Mihai Posada).....	135
Lumea atomizată (Traian Ștef)	143
Prin ochiuri de vitraliu	149
În căutarea Arheului (Ionel Necula)	151
A te încredința sinelui: Gellu Naum (Isabel Vintilă)	158
Voci ale unei generații (Lazăr Popescu)	161
Filosofiile Indiei și proza eminesciană (Amita Bhose)	166
Ion Creangă – un etern paradox? (Adrian Dinu Rachieru).....	169
Clubul împătimiților de I. D. Sârbu (Ioan Lascu)	173
Un dosar Norman Manea	178
I. P. Culiianu, „magicianul cognitiv” (H. R. Patapievici).....	188
Luxurianța trăirii feminine (Liana Cozea)	192
Patosul discret al eseului (Ana Dobre).....	196
Ludicul deloc factice (Rodica Grigore)	200
Și ei ne sunt în preajmă	203
Viețuirea în sublim (Milovan Vitezović)	205
Iubirea, inexorabil, continuă (Morelle Smith).....	209
Revolta cavalerului postmodern (Attila F. Balázs)	214
Orientul însetat de Occident (Mazen Rifai)	217
NOTĂ BIOBIBLIOGRAFICĂ	225

Setea de *suprafiresc* (Ion Șugariu)

Poetul-erou Ion Șugariu s-a născut în ziua de 6 iunie 1914, într-un sat de munte ardelean, Băița, rechemat cu duioșie în vers („sate ardelen, bocitoare” – *Cocoare*), și a murit la nici 31 de ani, la finele celui de al doilea război mondial, în februarie 1945, în timp ce apăra orașul cehoslovac Brezno. Recent, atunci când statul slovac a vrut să-i cinstească memoria așezând o plăcuță pe acel pod, pe care s-ar fi făcut mențiunea noului său nume, și anume „Podul Ion Șugariu”, apărât cu prețul vieții, statul român a refuzat onoarea, sub cuvânt că poetul fusese legionar. Ulterior, Ministerul român al Afacerilor Externe a remis un comunicat prin care își și-a recunoscut greșeala în acest caz. Cu toate acestea, gustul amar rămâne. Iată încă un semn de îngustime a judecăților românești – Ion Șugariu a fost cu adevărat poet. Admirația lucrează la noi numai monolitic sau dihotomic: *aut Caesar aut nihil*, judecățile nuanțate sunt, la scară largă, inaccesibile.

Ion Șugariu a lucrat de mic într-o mină de aur, umăr la umăr cu tatăl său, îmbolnăvindându-se de un grav reumatism articular. Exceptional student, remarcat de Mihail Ralea, Tudor Vianu, Ion Petrovici, a absolvit Facultatea de litere și filosofie a Universității din București. Vintilă Horia îi închină o frumoasă, înfiorată prezentare, în introducerea volumului *Poeme* (București, Fundația Culturală Memoria, 2013), ediția a doua revizuită, îngrijită de Lucia Soreanu-Șugariu și Ion Dumitru, care cuprinde și o prefață de Ion

Dumitru și o notă asupra ediției de Lucia Soreanu-Șiugariu. Cartea înmănușează, urmând prima ediție, intitulată *Sete de ceruri*, publicată la Jon Dumitru Verlag, München, în 1985, poezii apărute antum în volumele: *Trecere prin alba poartă*, 1938, *Paradisul peregrinar*, 1942, *Țara de foc*, 1943, o *Addenda* conținând volume publicate postum (*Elegii pentru Ardeal* și *Culori de toamnă*) și, de asemenea, texte din periodice, variante ale unor poeme, alături de câteva poezii inedite, tălmăciri, precum și *Anexe* în facsimil.

Ion Șiugariu a făcut parte dintre scriitorii apreciați de Horia Vintilă ca aparținând la așa-numita „generație de la 1939”, grupată în jurul revistei „Gândirea” și având drept mentori artiști, gânditori, cărturari iluștri, cum ar fi: Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Oscar Walter Cisek, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Al. Băncilă, Gib. Mihăescu, Matei Caragiale, Tudor Vianu, Adrian Maniu ș.a. Era o grupare literară caracterizată printr-o mare deschidere spre universalitate, dornică să definească România „prin creștinism și cultură”. Totodată „tradițional și revoluționar”, influențat de Nichifor Crainic, Ion Șiugariu, consideră Vintilă Horia, ar fi devenit, în ipoteza unei vieți împlinite, poetul metafizician al generației, „înscris pe linia Dante-Claudell-Rilke-Eliot”. El poate fi privit, pe drept cuvânt, ca un simbol al dramei generației sale, care a cunoscut „războiul, separările, morțile, exilurile”. Ion Dumitru îl portretizează și el cu entuziasm pe artistul aflat în „căutarea imponderabilului, armoniei, sublimului și misterului purei frumuseți, a absolutului și curatei iubiri”, un creator ce cultiva „suplețea și simplitatea limbajului” și surprindea prin „căldura, candoarea și puritatea sufletului frământat”.

Volumul *Poeme* se constituie într-o declarație de iubire, închinată frumuseții ipostaziate de spirit, de natura primordială a satului natal, dar și de prezența feminină, fidelă călăuză și devotată susținătoare, pentru atât de scurt timp însă – soția Lucia, prezentă în poeme, adeseori, sub apelativul Santa Lucia, simbol de inspirație dantescă.

Deși atât de tânăr la ora elaborării operei sale, Ion Șiugariu era un poet matur, cu un univers liric punctat de câteva teme și laitmotive: tentația deambulării continue, necuvântul și increatul („un cântec necântat de niciun menestrel” – *Împăratul*), aspirația arzătoare spre înalt. În câteva arte poetice se prezintă drept „un peregrin spre cer./ Ce niciodată capul nu și l-a întors din drum./ Ci totdeauna zărilor albastre cavalier./ Era simbolul setei de azur râvnit și-acum” (*A fost un arc*). Poetul, drumeț neobosit, pendulează între tentația centrifugală („Mă caut de veacuri/ Și-alerg după mine” – *Mă caut*) și calmul centripet, acela de a ști că „dincolo de sine totul e pustiu” (*Nemângâiatul menestrel*), că devenirea omenească se împotmolește, de atâtea ori, într-o scădere a avântului, în diminuarea năzuințelor, efect al amăgirii, al autoiluzionării. Pe de o parte, sufletul tentat „spre zări să fugă” (*Rugul*), pe de alta, „tremurări de ape line./ Îl îndeamnă să coboare/ Printre liniști aspre-n sine” (*Prințul*). La un moment dat, presimte poetul, peregrinii îmbătrânesc și „printre umbre, singuri și străini./ Ei știu că tot mai mult se amăgesc” (*Pădurile din gând*). În *Țara de foc*, însă, singuraticul străin (poetul) rămâne credincios aceluiași ideal: „o flacăra mare/ În sine, aprinsă privea”. Eul liric nu se mulțumește cu simțăminte medii, ci se definește printr-o căutare pururi incandescentă, „un fără sens blestem de foc sublim” (*Fum*). „Nu strângem în suflet hotar de/ Fircască, umană făptură./ O sete mai mare, mai pură./ Ne arde, ne arde, ne arde” (*Poezia*). Limpezimea presentimentului morții uimește: „Mi se par/ Cărările făclii ce se retrag” (*Făclii*). „Tăcuta mea viață, te usuci/ În propriul tău cântec și mister” (*Tăcuta mea viață*).

În culegerea *Elegii pentru Ardeal*, publicată în 1968, la Editura Militară, într-un volum mai cuprinzător, intitulat *Carnetele unui poet căzut în război*, rememorarea satului ardelean ocupă un loc de frunte: „Credeam/ că duhul prim, nebănuț, ca la-nceput,/ Se răspândea printre arbori – balsam” (*Rătăceam printre păduri*). Peisajul neprihănit, *suprafiresc*, cu un termen favorit al poetului,

precum în *Cerbi*, reprezintă în esență o epifanie, o manifestare a sacralului. Prin ea lumea se proiectează, limpezită, în sufletul poetului: „Înalte căprioare, pe cărare,/ Adulmecau a cerului mătase” (*Seri de munte*). În acest registru aflăm o suită de imagini strălucitoare, fastuoase, aureolate de patos metafizic: „acele dimineți prelinse/ Ca o mătase albă și subțire” (*Pădurile, gorunii*). „Printre albe și întinse/ zăpezi suprafirești” (*Baladă*). „Subțiri mătăsuri de argint, lunare,/ Acopereau colinele: tăceri regale” (*Amurguri transilvane*). „O, clare, diminețile de munte,/ Ca niște ape verzi, ce pure sunt!” (*Primăvară*). Prin darul frumuseții naturale, lumea este conținută în lumină, în dumnezeire: „Se odihnea pământul în lumină” (*Vară*). „Din înălțimi porcede ca un har să cadă/ Amăgitoare limpezime de zăpadă./ (O, lumina din jurul meu tot mai adâncă!)” – *Iară și iară*. Chiar și tulnicul, deși răzbună „din veacuri, – păcate/ Și sânge, și dor”, operează doar la nivel estetic. Nimic în plus nu dorește acest spirit nobil, căruia Nicolae Roșu îi evidențiază elanul spre „o dumnezeiască desprindere a omului de humă”. Pentru el poezia întruchipa contemplația pură, dezinteresată: „Și ne atrage nemurirea din cuvinte/ Nu pentru ceea ce prin ea în vremi vom fi./ Ci numai pentru frământările prea sfinte/ Și bucuria unică de-a le râvni” (*Ars Poetica*).

Pelerinul neliniștit (Aurel-Dragoș Munteanu)

Preponderent romancier și eseist, Aurel-Dragoș Munteanu rămâne, încă, o personalitate oarecum enigmatică în spațiul literaturii române, prin latența de mister a vieții sale, prin vasta și compozita cultură, îmbrățișând domenii adesea neînrudite, ca și prin vocația politică, dictată, paradoxal, de un imbold metafizic, atmosferic și acela. Atras, deopotrivă, de străvechea religiozitate românească și de budism ori de mistică iudaică, până la a deveni un practicant activ al acesteia din urmă, a ezitat să se autodefinească până la capăt sau, definindu-se, nu a fost înțeles îndeajuns. Nu l-am cunoscut personal și menționez în continuare câteva date sumare despre existența sa lumească, mai ales că memoria culturală, uneori destul de scurtă sau doar inexactă, șterge destine. S-a născut la 16 ianuarie 1942 în localitatea Lăpușna din județul Lăpușna, pe atunci în România, astăzi în Republica Moldova, și a murit în 2005 la New York, unde este înmormântat. A fost primul director al televiziunii românești postdecembriste, ambasador al României în SUA, ambasador al țării noastre la ONU și președinte al Consiliului de Securitate ONU. Adug un fapt divers, de istorie literară – în lipsa nenumirii, el s-ar putea pierde fără urmă; l-am aflat, întâmplător, de la membri ai comunității iudaice bucureștene: acceptat cu greu de aceasta, poetul s-a devotat cu toată energia evreității îmbrățișate entuziast, fără a fi crezut de noii săi coreligionari. Insistența lui, socotită a unui intrus, stârnea hilaritate.

Cu toate acestea, locuitorii ai satului obârșiei sale basarabene (cunoscuți în periplurile mele în Republica Moldova) afirmă că era, neîndoiește, descendent al unei vechi familii evreiești – era deci *malafa*, în graiul fraților noștri de peste Prut. Devoțiunea nu i-a fost așadar fantasmagorică ori inventată. Nu fac nicio conexiune între aceste date biografice și cartea *Singurătate vie*, nici nu cred că există vreuna de care să fim obligați să ținem cont. Poezia scrisă de A.-D. Munteanu se hrănea din strădania de a găsi în diversele tradiții certitudini interioare. Odată cu volumul menționat (poezii, ediție îngrijită de fiul său, Tudor B. Munteanu, apărut postum la Ed. Eikon, Cluj-Napoca, în 2006), ce-i cuprinde aproape întreaga creație lirică, ne putem întreba dacă nu cumva poezia a fost recipientul ideal pentru ambiguitatea sa fundamentală. Aurel-Dragoș Munteanu este, cu certitudine, poet. Nu unul complicat sau experimentalist, nici unul revoluționar. Dar starea lirică, indubitabil, există. Anxietatea, durerea existențială, taina destinului, mereu coborâtoare înspre un pesimism de nelecuit, induc un tragism autentic, intuiția unei neîmpliniri a vieții, convertită într-o rostire simplă, dar bogată în sugestii.

Violenta sete de extincție, abisurile oceanice, lacul, negrul, singurătatea, muntele, dar și galbenul ori înghețatul alb al munților sunt doar câteva dintre imaginile și motivele ce coagulează un univers al nespulului, al tremorului lăuntric, unde stăpân e un „soare ascuns”, mai puternic decât acela manifestat (ca în poemul *Egal*). Foarte multe din textele cărții sunt poeme de dragoste, deși din ele lipsește iubita constant invocată. Iubirea, cu toate că esențială, constituie doar un prilej de eterne interogații neliniștite, de tatonare a încifratei ecuații a sorții: „Unde sunt zilele bucuriei/ Iubito?/ Părul tău a crescut ca un vâl/ Între mine și tine/ S-a ridicat timpul/ Ca un dragon/ O liniște prea mare/ Ne-a copleșit/ Cu o tăcere/ Asurzitoare/ Lăsându-ne înfiorați/ Și uimiți/ La malul acesta/ De sare” (*Amintire*). Obsesia insondabilului plutește peste tot, amenințătoare, aproape niciodată revelația nu e fericită, ori

măcar senină: „Hieroglif peste tot/ În cer, pe pământ/ Îmi spune povestea/ Întors înăuntru/ Ca un lac din sanctuar/ În care pândesc/ Crocodili nemișcați” (*Cuvânt*).

Nimic nu poate să aline solitudinea, starea de spirit dominantă: „Ce singur, Doamne, în singurătatea Ta!/ Un cer rotund se-ntinde peste noi./ Făcliile s-au stins, cuvântul este mut./ Iar stelele-n înalt se-adună în convoi” (*Singurătate Vie*). Nu de puține ori poemele descriu diafane broderii pe marginea unor precepte extrase din repertoriul variilor credințe, cu precădere orientale, preluate însă ca portdrapele ale sinelui poetic solitar, pecetluit de o damnațiune pe măsura singularității sale: „Să pleci singur/ Să rămâi singur pe cale./ Etern pelerin, să fii/ Raza lunii pe apa unui lac/ Nemișcat./ Floare albă de cireș/ Liniștită și trecătoare./ Pe cale să fii, totul curge/ Lină cântare/ Nici învins și nici învingător./ Totul curge și este” (*Călător*). Sunt versuri ale unui poet educat în spiritul învățăturilor răsăritene, conform cărora „totul este și nu este/ Suferă și nu suferă/ Se ascunde și se arată” (*Este*). Rotită nu întâmplător, fatidica roată (concept central al budismului, de pildă) face să alterneze viețile trecute și viitoare, prezentul, amintirea și moartea: „Se-nvârte roata/ Amețitor/ Împrăștiind cenușa unei zile/ Nisipul unei vieți/ Rotind” (*Nirvana*).

Ceea ce reunește, compact, ipostazele acestui multiculturalism organic este conștiința continuității, la nivel cosmic, a vitalului: „Iubita mea, te pierzi în Orient/ Mulțimi fără număr acoperă chipul/ Pe care l-am văzut/ În aura visului meu răsăritean/ Înconjurat de enigme/ Ca zâmbetul tăcut/ Al lui Buddha./ Pe fața lacului se adună/ Cercuri de sticlă și frig/ Suntem, nu suntem/ Am fost, vom mai fi, venim și ne ducem” (*Stampă veche*).

Vocația spirituală, consolatoare, are puterea de a preschimba singurătatea în inflorescență: „Minunea mea./ Singurătate./ Cât de mare este puterea ta/ Cât de adânc este calmul /Florii tale de lotus/ Desfăcută peste marginile lumii/ Ca o binecuvântare/ A zeului

ascuns” (*Pelerin*). În prelungirea acestui mod aparte de a simți, mișcătoare este poezia *Nume*, ce ipostaziază profunda iubire de patrie ca o solidaritate în arhetipal, grație logosului etern, unificator: „Numele spun destinul tuturor/ Pe vatra țării./ Neamuri de munteni și câmpeni./ Nume de păsări fermecate./ Nume de ape românești/ În Transilvania./ Patrie binecuvântată./ Se adună roată/Bătrânii./ Se cheamă pe nume./ Găsindu-l pe fiecare”. Emoția provine aici din simplitate și, în mod firesc, coeziunea țărâmului natal, unde fiecare își găsește semenii cu ușurință, contrastează cu alienarea tot mai frecventă.

În majoritatea poemelor din cea de a doua parte a cărții, golul se adâncește, tonul devine sarcastic, nemișcarea, plumbul, senzația carcerală, pigmentată cu scene grotești și străbătută de o mare oboseală, de blazare, domină, în poeme precum: *Orașul* („Oh, atâta oboseală/ În oftatul uriaș/ Al orașului”), *Istm* („Înstrăinați de tot, iubito./ Alături ne aflăm în țara nimănui/ Sub cer de gheață”), *Arătare*, *La nunta lumii*, *Merry Jungle*, *Requiem*, *Cercul*, *Muzeu* sau *Tăcere*. „Copii din eprubetă, Euforion,/ bolborosind o limbă stranie și neînțeleasă” prefigurează o lume infernală, a angoasei și a artificului, cu profeți „înecați în pustiu”, pentru ca vizionarul lor glas să fie pus la uscat, apoi științific întins pe laméle (*Mythistorime II*). Salvarea pare a veni din atitudinea culturală, acea „singurătate înconjurată de cărți”, în stare a se opune universului nemilos al materialității („Piețe de capital, matematică aplicată și limba marilor corporații/ Scăldate în tăcerea unei gramatici feniciene” – *Einsamkeit*). Politică, economia sălbatică sclipsează, atroce instantanee, în ciclul istoriei, rotitor la infinit: „Rotire, rotire./ Pământ, ape, țări și orașe/ Înapoi totul curge/ Dinainte rotind/ Într-un cerc fără scăpare./ A fost ce va fi./ Un om supt în cer/ Pământ și o apă./ Totul este, a fost/ Ce va fi” (*Kohelet*).

Titluri precum *Avram Iancu*, *Kavafis la Alexandria*, *Village Sutra*, *Caligula*, *Vals trist de Sibelius*, *Samadhi*, *Argonauți*, *Elegie pentru Net Turner*, *Într-un muzeu de arme la Benares* dilată

suficient spațiul imagistic și mental, încât relativ puținele poeme ale volumului par cu mult mai numeroase decât sunt în realitate. Nu este, precizăm, un lirism al resurselor culturale, ci unul îndeajuns de puternic încât să facă din acestea vehicule ale trăirilor și percepțiilor autorului. Cele două poeme dedicate lui Kavafis, deși descriptive, fără adâncimi speciale, aduc un omagiu creatorului afin, care i-a marcat propriile poeme de meditație asupra istoriei.

Remarcabilă în lirica lui Aurel Dragoș Munteanu este intuiția că lumea vizibilă, pentru a se împlini în istorie, are, imperios, nevoie de acordul cu înaltele exigențe ale cunoașterii revelatorii, camuflată în adâncul conștiinței individuale și consolidată prin lecturi din scripturile tuturor neamurilor.

Târziul Ioan Flora

După o viață de practică a scrisului, Ioan Flora (1950–2005) nu adaugă, în ultimele sale poeme, nimic străin crezului său inițial, nuanțându-l și rafinându-l însă din interior. Imaginea poetică rămâne ceea ce este, o prezență *pro se*, fără a sugera adâncimi, abisuri și, totuși, o impregnează ceva mai presus de simplul mimesis: starea lirică, putința de a împrumuta lucrurilor numite o certă reverberație, palpitul unei forțe misterioase, generat de o luminozitate intrinsecă.

Volumul său postum – *Bătrânul Werther*, poezie, prefață de Gheorghe Crăciun, Pitești, Editura Paralela 45, 2007, apărut în colecția Biblioteca Românească, emoționează și prin statornicia artei poetice, și prin dovezile unei prietenii literare vii dincolo de moarte. Sentimentul ales și de preț dezvăluie o realitate a sufletului, atunci când se materializează într-un volum, devenit loc de elecție al întâlnirii dintre textele complementare a doi scriitori dispăruți, pentru a intra într-o fericită osmoză, aproape a fuziona, am spune: dacă Ioan Flora și Gheorghe Crăciun au fost, o viață, prieteni, afinitatea lor depășea, în chip evident, planul personal, cel al omenescului, funcționând ideal printr-o înțelegere superioară, matură, a literaturii. Acest lucru delicat, aproape inefabil, îl explică pe larg, cu multă căldură, Gheorghe Crăciun, în prefața sa, intitulată *Prietenie și poezie*, scrisă în iulie 2005, la câteva luni de la moartea

lui Ioan Flora: „am știut mai bine decât alții ce proiecte are, cum lucrează, ce obsesii îl macină, unde și-a propus să ajungă”.

Cu toată lipsa distanțării afective, Gheorghe Crăciun se manifestă ca un critic obiectiv al operei lui Ioan Flora, ale cărui obsesii creatoare le-a cunoscut ca puțini alții. Perfect mulate pe corpusul puținelor poeme, inedite, componente ale cărții de față, considerațiile sale sunt nu doar adecvate, ci și, adesea, vizionare. Niciun omagiu prietenesc nu poate întrece profunzimea observației că Ioan Flora avea „capacitatea de a reduce totul numai și numai la limbajul poeziei”, de a vedea scrisul ca pe o continuă luptă dusă până în pânzele albe, spre a metamorfoza în „vers și sintaxă” experiența devoratoare a unei subiectivități cu fruntarii tot mai îndepărtate, semnificând o lărgire considerabilă a propriilor repere, teme, abordări lirice.

O trăsătură comună poemelor de o mare varietate imagistică, tematică, retorică, din volumul *Bătrânul Werther* este vastitatea peisajului referențial, savurată de poet ca o emblemă a opulenței vieții. Ioan Flora nu se abține de la inventarierea exhaustivă a lumii materiale, căci ea îl încântă printr-un neistovit spectacol (ca în poezia *Labirint*). Exuberanța spațiului presupune aplecarea, cu o dispoziție egală a spiritului, asupra unor toposuri geografice ori ficționale dintre cele mai diverse. Cu o gestică lentă, poetul dă impresia că descrie, pictează, enumeră. Unele din poeme, nu cele mai bune ale sale, rămân în acest stadiu descriptiv. Este vorba îndeosebi de portretele dedicate unor colegi bursieri din Belgia (*Françoise, Will, Maria Jésus, Seară de poezie rusă*), dar și de alte texte poematice, tributare unor stări de moment: *Nu urcați pe statui, Orice mișcare a mâinii, orice clipocit al buzelor, În Queens, Elena*.

Ceea ce descătușează însă resortul poeziei este o bruscă minunare, fantă deschisă în cotidian (decorul comun al unui oraș cu străzi, parcuri, case ori cârciumi), acționând precum cezura „transcendentală” din *haiku*-rile clasice, aceea urmată, invariabil, de plonjeul metafizic: „Acesta să fie locul/ Acea să fi fost secunda